

Arbeidsinspectie
Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Heftrucks

Hoe voorkom ik ongevallen en schade?

Het is bekend dat er veel ongevallen gebeuren met heftrucks. Vaak is dan sprake van ernstig letsel of overlijden.

Dit blijkt onder meer uit de vele ongevalmeldingen die bij de Arbeidsinspectie binnenkomen; een paar honderd ongevallen per jaar waarvan een deel met dodelijke afloop. Dit beeld wordt nog eens bevestigd door de (veelal buitenlandse) publicaties, die in de loop van jaren over dit onderwerp zijn verschenen.

1 Heftrucks, De risico's kunnen groot zijn

Enkele belangrijke bevindingen die uit ongevalanalyses afgeleid kunnen worden, zijn:

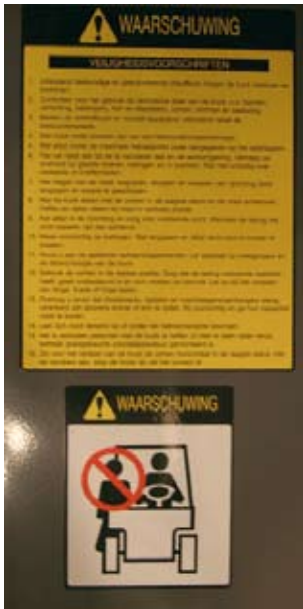
- een kwart van de ongevallen betreft het aanrijden van personen;
- circa een op de twintig ongevallen is het gevolg van oneigenlijk gebruik van heftrucks (gebruik als hoogwerker of het laten meerijden van derden), met vaak ernstig letsel tot gevolg;
- het kantelen van een heftruck leidt vaak tot dodelijk letsel;
- bijna de helft van de ongevallen heeft letsel aan de voeten tot gevolg;
- de (on)veiligheid bij het werken met heftrucks is in belangrijke mate afhankelijk van het al of niet oordeelkundig handelen van de heftruckbestuurder;
- goed opgeleide heftruckbestuurders zijn aantoonbaar minder vaak bij ongevallen

- betrokken. Uit de praktijk is bekend dat bedrijven die overgingen op het (laten) opleiden van heftruckbestuurders, daarna aanzienlijk minder schade en aanrijdingen hadden ten gevolge van incidenten met heftrucks;
- een veilige inrichting van de transportomgeving kan in belangrijke mate bijdragen aan het verminderen van, met name, aanrijdongevallen.

Het is duidelijk dat de risico's bij het werken met heftrucks groot zijn. De technische mogelijkheden om deze risico's te beheersen zijn vaak beperkt. Organisatorische maatregelen hebben vaak meer effect.

Definitie heftrucks

Onder heftrucks worden verstaan: alle motorisch aangedreven arbeidsmiddelen voor het heffen van lasten, zoals: vorkheftrucks, reachtrucks, stapelaars, motorpallettrucks, orderverzamelaars (-pickers) etc.

Arbeidsmiddelen (zoals heftrucks) moeten regelmatig worden gekeurd en zo nodig beproefd. Voor de keuringstermijn kan als ondergrens eenmaal per jaar worden aangehouden. Het onderhoud moet in een (bij het arbeidsmiddel behorend) onderhoudsboek worden bijgehouden.

2

Keuring en onderhoud

Ter voorkoming van gebreken aan heftrucks

Veelvuldig geconstateerde gebreken aan heftrucks:

- geen periodiek uitgevoerde keuring;
- het ontbreken van schriftelijke bewijsstukken waaruit periodieke keuring blijkt;
- bewijsstukken van keuring niet meer actueel (als regel ouder dan 1 jaar);
- niet of onvoldoende werking van de handrem;
- niet of onvoldoende werking van de vorkvergrendeling;
- niet of onvoldoende werking van het terugslagventiel van de hefcilinder;
- slechte staat van de banden;
- slechte zitvoorziening voor de heftruckbestuurder (waardoor o.a. bovenmatige belasting van het lichaam);
- niet of onvoldoende werking van de claxon;
- onvoldoende uitvoering van de veiligheidskooi;
- ontbrekende, vuile of slecht afgestelde spiegels;
- niet of onvoldoende werkende verlichting;
- onvolledigheid of ontbreken van onderhoudsregistratie.

3

Dieselheftrucks en hun specifieke gevaren

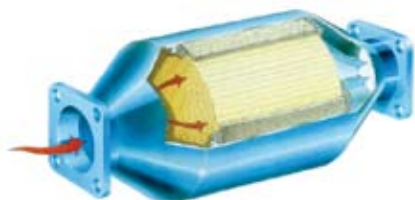
Dieselheftrucks en hun specifieke gezondheidsbedreigende risico's

Dieselmotorenemissies (de uitstoot van dieselmotoren), ofwel DME, bevatten kankerverwekkende stoffen waaronder roet en polycyclisch aromatische koolwaterstoffen (PAK's). Om die reden staan DME's in de lijst van kankerverwekkende stoffen en processen uitgegeven door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Een versie van deze lijst is te vinden in de Staatscourant van 15 januari 2009, nr 660.

Te treffen maatregelen

Voorop staat de verplichting van werkgevers om blootstelling aan kankerverwekkende stoffen te voorkomen en processen zoveel mogelijk te vervangen (bronaanpak).

Voorbeeld: Vorkheftrucks met een lastvermogen van 4 ton of minder kunnen worden vervangen door elektrisch gedreven trucks.

Als vervanging niet mogelijk is dan moeten maatregelen zo dicht mogelijk bij de bron worden genomen. Dat kan bijvoorbeeld door het direct afvoeren van DME naar de buitenlucht. Indien dat niet mogelijk is, bijvoorbeeld door het plaatsen van roetfilters op dieselmotoren. Ook moet de werkgever het personeel beschermen tegen blootstelling aan DME afkomstig van voertuigen van derden. Hierbij moet bijvoorbeeld worden gedacht aan vrachtwagens van transporteurs die regelmatig het bedrijf binnenrijden.

Toelichting

DME zijn als 'genotoxisch kankerverwekkend' geklasseerd. Elke blootstelling, hoe gering ook, betekent zodoende een risico voor de gezondheid van de betrokkene. Voor genotoxische stoffen geldt dan ook dat de blootstelling zo laag mogelijk moet zijn. Het Arbobesluit dwingt werkgevers tot het nemen van blootstellingverlagende maatregelen, waarbij een zo laag mogelijk blootstellingsniveau moet worden nagestreefd.

4

Maatregelen ter voorkoming van kantel- en knelgevaar

Bij het gebruik van heftrucks is altijd kantelgevaar aanwezig. Dit kan onder andere veroorzaakt worden door verkeerde belading of het onverantwoord hard rijden door bochten. Het risico van kantelen wordt echter mede bepaald door:

- hoogteverschillen in het werkgebied waar met de heftruck gereden kan worden, door hellingbanen of laadperrons;
- hellende vloeren in het werkgebied;
- de slechte staat van buitenterreinen (ongelijkmatige bestrating of afwerking);
- uitsparingen en (put)deksels in vloeren;
- de aanwezigheid van drempels of andere oneffenheden.

Te treffen maatregelen

Heftrucks moeten zijn uitgerust met een voorziening, waarmee wordt voorkomen dat bij het kantelen van de truck de chauffeur bekneld raakt tussen de

carrosserie van de heftruck en de vloer. Een solide cabine met deuren, die bij het rijden gesloten zijn, voorziet hierin.

Op heftrucks met een open constructie moet een veiligheidsgordel en/of veiligheidsbeugels aanwezig zijn, waarmee de bestuurder zich op zijn zitplaats kan vastzetten. Daarnaast moeten vloeren vrij zijn van obstakels en oneffenheden. Een slechte toestand van de vloer kan de oorzaak zijn van 'stuurterugslag', verlies van controle over de heftruck, verlies van de last, blootstelling aan overmatig schokken en schadelijk lawaai (rammende lepels kunnen een geluidsniveau van 90 dB(A) halen!).

Vloeren en verbindingswegen moeten ook vrij van stof, vocht en andere verontreinigingen zijn i.v.m. gevaar van uitglijden en struikelen van voetgangers en i.v.m. de beïnvloeding van het rijgedrag van heftrucks (slippen en langere remweg).

5

Maatregelen ter voorkoming van onbedoelde inwerkingtreding van heftrucks

Stroomonderbreker voor elektrische heftrucks

Een elektrische heftruck met een vaste zit- of staanplaats (ook in het geval van een opklapbaar zitplatform) moet zijn voorzien van een stroomonderbreker, die automatisch in werking treedt en de rij-aandrijving blokkeert bij het verlaten van de heftruck. De stroomonderbreker dient om te voorkomen dat de aandrijving van de heftruck onbedoeld ingeschakeld kan worden, bijvoorbeeld door een vallend voorwerp dat een rij- of gaspedaal raakt en om te voorkomen dat de aandrijving (al of niet bewust) ingeschakeld wordt door iemand die naast de heftruck staat.

Veelvuldig geconstateerde tekortkomingen:

- een niet werkende (stoel)stroomonderbreker bij elektrische heftrucks;
- een onjuiste plaatsing van de stroomonderbreker;
- het ontbreken van de stroomonderbreker;
- een kortgesloten/'overbrugde' stroomonderbreker;
- te lange 'uitschakeltijd' door de stroomonderbreker (richtwaarde: maximaal ca. 3 sec).

6

Het gebruik van heftrucks voorlichting en instructie

Specifieke deskundigheid bediening heftrucks

'Bedieners'/chauffeurs van heftrucks moeten een specifieke deskundigheid bezitten. Een speciale opleiding voor heftruckbestuurder door een door de branche erkend opleidingsinstituut, kan over het algemeen als doeltreffende voorlichting en instructie worden beschouwd. Dergelijke instituten geven doorgaans een bewijs of certificaat af, als een heftruckchauffeur met goed gevolg de opleiding heeft afgerond.

Heftrucks en jeugdigen

Ongevallen met heftrucks door 'jeugdigen' (leeftijd 16 en 17 jaar) kunnen ontstaan door gebrek aan werkervaring of door het niet goed kunnen inschatten van gevaren en/of door het (nog) niet geestelijk en/of lichamelijk volgroeid zijn. 'Jeugdigen' mogen een heftruck bedienen, mits aan de drie volgende voorwaarden is voldaan:

- zij moeten (de voorgeschreven) specifieke deskundigheid bezitten;
- er wordt adequaat deskundig toezicht gehouden;
- dit toezicht is zodanig georganiseerd dat de specifieke gevaren worden voorkomen.

N.B. Kinderen (onder de 16 jaar) mogen geen heftruck besturen.

Belangrijke indicaties ter vaststelling van de (in onderstaande gevallen on)deskundigheid van de heftruckchauffeur kunnen zijn:

- het rijden met een niet stabiele, niet goed gepositioneerde of te zware last op de vorken;
- het rijden met een hooggeheven last (het heffen dient pas te geschieden op de plaats waar de last moet worden 'afgelegd' of afgeleverd);
- het vooruit (i.p.v. achteruit) rijden met een last die het zicht belemmert;
- het niet geven van geluidssignalen bij het naderen van onoverzichtelijke situaties;
- het rijden met onverantwoord hoge snelheid (bijv. in situaties waar voetgangers gevaar lopen of in bochten);
- het rijden met niet vergrendelde vorken;
- het laten meerijden van een ander, zonder dat de heftruck daar specifiek voor is ingericht;
- het met de vorken heffen van personen (zonder gebruikmaking van een daarvoor specifiek ingerichte en solide bevestigde werkbak);
- het rijden zonder gebruikmaking van een veiligheidsgordel;
- het niet dragen van veiligheidsschoenen.

7

Oneigenlijk gebruik van heftrucks

Het omhoogbrengen of vervoeren van personen zonder gebruikmaking van speciale voorzieningen

Heftrucks worden in de praktijk regelmatig gebruikt om iemand op te heffen of om iemand te laten meerijden, waarbij deze persoon dan doorgaans los op de vorken of op een hierop gelegen pallet staat. Een heftruck is daar uitdrukkelijk niet voor bestemd en ingericht. Er is dan sprake van ernstig valgevaar en meestal ook van knelgevaar (door de bewegende delen van de mast). Dit leidt vaak tot ongevallen met ernstig letsel.

Toelichting

Het laten meerijden of opheffen (omhoogbrengen) van werknemers op mobiele arbeidsmiddelen (w.o. heftrucks) met een eigen aandrijving is slechts toegestaan op of met behulp van speciaal daartoe ingerichte veilige 'plaatsen of inrichtingen'.

8

Transport- en vluchtroutes en de opslag van goederen

De inrichting van transportroutes

Transportroutes moeten zodanig zijn ingericht dat gevaren zoveel mogelijk worden voorkomen. Daarbij moet in het bijzonder rekening worden gehouden met aanrijding van personen, aanrijding van andere voertuigen, obstakels en constructies, en mogelijk valgevaar bij perrons en hellingbanen.

Vluchtwegen en nooduitgangen

Doeltreffende maatregelen moeten zijn genomen om het mogelijk te maken dat de werknemer, indien een toestand ontstaat met direct gevaar voor zijn veiligheid of gezondheid, zich snel en veilig en via de kortst mogelijke weg in veiligheid kan brengen.

Veelvuldig geconstateerde tekortkomingen:

- geblokkeerde vluchtwegen;
- niet goed aangegeven/onduidelijke vluchtwegen;
- te (onnodig) lange vluchtwegen;
- niet of slecht verlichte vluchtwegen;
- gladde vluchtwegen (uitglijdgevaar).

De opslag van goederen

De arbeidsplaats moet zodanig zijn ingericht dat de daar aanwezige stellingen, voorwerpen of stoffen geen gevaar voor de veiligheid of gezondheid opleveren door instorten, verschuiven, omvallen of kantelen. Stapels moeten verticaal (loodrecht) en stabiel staan en de stapelhoogte moet in overeenstemming zijn met de draagkracht van het product. Bij het stapelen moet bekend zijn hoeveel eenheden (goederen) maximaal op elkaar geplaatst mogen worden en de eenheden mogen geen gebreken vertonen (kapotte pallets, zakken enz.). Stellingen mogen niet zwaarder worden belast dan waarvoor ze zijn ontworpen (zie belastbaarheidstabel op de stellingen).

N.B!

Als er stoffen aanwezig zijn die zijn voorzien van de pictogrammen oxiderend, brandbaar of explosief (in een hoeveelheid die meer is dan voor normaal huishoudelijk gebruik nodig is) en als deze stoffen kunnen vrijkomen door aanrijding of als werkzaamheden plaatsvinden met de betreffende stoffen, dan is er sprake van ernstig gevaar.

Veelvuldig geconstateerde tekortkomingen:

- het stapelen van goederen in niet voor stapelen geschikte verpakkingen;
- het ondeskundig (instabiel, niet loodrecht of te hoog) stapelen van goederen of voorwerpen;
- gebruikmaking van kapotte pallets;
- schuivende of in elkaar gezakte producten op pallets;
- het ontbreken van aanrijdbescherming;
- beschadigde staanders en liggers van stellingen;
- verzakte staanders;
- ontbrekende borging van liggers;
- instabiele (wankele) stellingen.

9 Persoonlijke beschermingsmiddelen

Veiligheidsgordels

Heftrucks kunnen kantelen en moeten (indien andere voorzieningen in verband met het kantelgevaar ontbreken) voorzien zijn van een veiligheidsgordel. Als regel moet de veiligheidsgordel worden gebruikt.

Veiligheidsschoenen

Heftruckchauffeurs en werknemers die op plaatsen komen waar heftrucks rijden, moeten veiligheidsschoenen ter beschikking hebben gekregen. De werkgever moet erop toezien dat ze gedragen worden en de werknemer is verplicht de veiligheidsschoenen te dragen.

N.B!

Bijna de helft van alle ongevallen met heftrucks heeft voetletsel tot gevolg. Het grootste deel daarvan is een gevolg van het overrijden van de voet en tenen. Het komt ook regelmatig voor dat de heftruckbestuurder zelf voetletsel oploopt door de eigen heftruck, bijv. bij het verlaten van de bestuurdersplaats terwijl de heftruck nog niet tot stilstand is gekomen. Het dragen van veiligheidsschoenen is dan ook van groot belang om voetletsel te voorkomen of te beperken.

10

De Arbeidsinspectie

Wanneer heeft u met de Arbeidsinspectie te maken?

- Bij inspecties in uw bedrijf of instelling naar de naleving van o.a. de Arbeidsomstandighedenwet, de Arbeidstijdenwet of de Wet arbeid vreemdelingen.
- Voor het melden van klachten, als er een vermoeden bestaat dat de wettelijke voorschriften op het gebied van de arbeidsbescherming niet worden nageleefd, en het niet mogelijk blijkt om de problemen binnen het bedrijf in onderling overleg op te lossen.
- Voor het melden van ernstige, meldingsplichtige arbeidsongevallen.
De Arbeidsinspectie zal dan ter plaatse een onderzoek instellen.

11

Meer weten?

Ernstige arbeidsongevallen moeten direct telefonisch worden gemeld aan:

Arbeidsinspectie

Telefoon 0800 - 270 00 00 (gratis)

Daarnaast is het mogelijk om een ongeval te melden met een digitaal meldingsformulier via het internet, via www.arbeidsinspectie.nl

De Arbeidsinspectie is 24 uur per dag telefonisch bereikbaar voor meldingen van dit soort arbeidsongevallen.

Klachten over uw arbeidsomstandigheden kunt u melden bij:

Arbeidsinspectie

Postbus 820

3500 AV Utrecht

Telefoon 0800 - 270 00 00 (gratis)

arbeidsinspectie@minszw.nl

Daarnaast is het mogelijk om een klacht te melden met een digitaal meldingsformulier via het internet, via www.arbeidsinspectie.nl

Heeft u naar aanleiding van deze brochure nog vragen, dan kunt u eveneens terecht bij het hierboven vermelde telefoonnummer, postadres of e-mailadres.

Voor meer informatie kunt u ook onze internetsite raadplegen:

www.arbeidsinspectie.nl

Voor inhoudelijke vragen over beleid of wetgeving kunt u contact opnemen met de afdeling Publieksinformatie van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid:

Telefoon 0800 - 270 00 00 (gratis)

Op werkdagen tussen 10.00 en 12.00 uur en tussen 14.00 en 16.00 uur.

Te raadplegen bronnen:

Arbo-informatieblad AI-14 Bedrijfsruimten-
inrichting, transport en opslag

Arbo-informatieblad AI-17 Hijs- en
hefmiddelen

www.arbeidsinspectie.nl

www.arbo.nl

www.RI&E.pagina.nl

Voor algemene vragen aan de rijksoverheid en het bestellen van brochures kunt u (op werkdagen van 8.00 tot 20.00 uur) terecht bij Postbus 51:

Telefoon 0800 - 8051 (gratis)

www.postbus51.nl

Deze brochure is een uitgave van:

Arbeidsinspectie
Bestelnummer 608

De Arbeidsinspectie maakt deel uit van
het Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid.

AI 74R433
Gratis uitgave
© Rijksoverheid | juni 2009

